

SPORTBEDRIJF DORDRECHT

Heb oog voor verschillen en laat jongeren meedenken

Segmenteer, want jongeren hebben verschillende behoeften. Bekijk vervolgens per groep of per team welk aanbod en welke trainer daar het beste bij past. En bovenal: geef jongeren de kans om zelf over dat aanbod mee te denken en eraan mee te werken. Volgens Arthur van Moorst zijn dat de drie belangrijkste principes voor wie jongeren aan sport wil binden. Hij baseert zich daarbij op onderzoek en vijf jaar praktijkervaring met een marketingachtige aanpak van sportstimulering en jongerenparticipatie. 'Voor sportverenigingen heb ik geen ei van Columbus, maar we beschikken wel over alle ingrediënten om het jongeren gezamenlijk meer naar de zin te maken.'

Om meer jongeren te laten sporten, hanteerde de gemeente Dordrecht tot 2009 een wijk sportachtige aanpak, met activiteiten op pleintjes en playgrounds. 'Op zich liep dat goed', vertelt Van Moorst, programmaleider breedtesport van het gemeentelijke Sportbedrijf. 'Maar we zagen wel dat we met ons aanbod lang niet alle jongeren bereikten. Niet zo gek natuurlijk, want je kunt jongeren van dertien tot achttien jaar niet over één kam scheren. Er zijn zoveel verschillende types, met zoveel verschillende behoeften en interesses. Die vind je niet allemaal op dezelfde plek en moet je ook niet allemaal op dezelfde manier benaderen. Vandaar dat we in 2009 meer vanuit een marketinggedachte en op basis van segmentatie naar jongeren zijn gaan kijken.'

Vier groepen, vier programma's

Wat betreft sport en beweging vielen in Dordrecht vier hoofddoelgroepen te onderscheiden. Om te beginnen de groep die via de wijk sport met zijn prestatieve karakter van wedstrijdje en toernooitjes al goed aan zijn trekken kwam. 'Daarnaast was er een hele groep meiden die het liefst alleen met andere meiden sportte', zegt Van Moorst. 'Een derde groep jongeren had niets met wedstrijden; die gingen hun eigen gang en waren

al dik tevreden met filmpjes van coole trucs die je op een skateboard of bmx-fiets kan uithalen. En tot slot was er een groep meiden die niet wilde sporten om te presteren, maar wel om met hun lichaam bezig te zijn. Bijvoorbeeld om fit en gezond te blijven, of om er met een strak lijf goed uit te zien.'

Voor elke hoofddoelgroep ontwikkelde Sportbedrijf Dordrecht een eigen activiteitenprogramma. Dat stond los van het aanbod van de Dordrechtse sportverenigingen, maar die werden waar mogelijk wel betrokken. De vier programma's kregen een vliegende start, want het Sportbedrijf kon ze introduceren tijdens een groot jongerenevenement ter afsluiting van de Nationale Sportweek 2009. 'Try out heette dat evenement', vertelt Van Moorst met nog steeds zichtbaar genoegen. 'In de kern ging het om sport, maar er zat veel meer aan vast. Het ging ook over muziek, cultuur, dans, tot en met tatoeages aan toe. Daarmee trokken we vijftienhonderd jongeren, ook degenen die niets of weinig met sport hadden. En die konden allemaal kennismaken met ons nieuwe type programma's; anders dan het standaard verenigingsaanbod en het prestatieve.'

SPORTBEDRIJF DORDRECHT

Heb oog voor verschillen en laat jongeren meedenken

Jongerenparticipatie

Bij het opzetten van de vier programma's waren jongeren zelf niet betrokken. Dat kwam pas toen er flyers werden ontwikkeld om het nieuwe aanbod gericht te communiceren. 'Veel te laat', geeft Van Moorst nu toe. 'Achteraf bezien had dat natuurlijk eerder gemoeten, maar we hebben er destijds simpelweg niet aan gedacht. De programma's hadden in eerste instantie ook veel succes, dus het leek niet meteen een gemiste kans. We hadden in 2009 echt iets goeds neergezet, maar dat zijn we vervolgens te lang blijven aanbieden. Voor nieuwe input hebben we weleens jongeren uit de verschillende programma's bij elkaar gezet, maar dat was niet structureel. We waren niet bezig om de programma's samen met jongeren serieus door te ontwikkelen.'

Die slag werd pas gemaakt nadat Sportbedrijf Dordrecht in 2011 de kans kreeg om mee te liften met het project 'Citytrainer' van de gemeente Den Bosch. Bij dat project ging het erom jongeren veel nauwer bij sportactiviteiten te betrekken, onder andere door ze te leren hoe ze die zelf konden organiseren. Minstens zo belangrijk wat betreft Van Moorst: 'We hebben zelf geleerd hoe we de citytrainers als klankbordgroep kunnen betrekken bij alles wat we jongeren aanbieden. Niet alleen vanuit de gemeente, maar ook vanuit school en de sportvereniging. Met de citytrainers hebben we een flinke stap naar jongerenparticipatie in zijn geheel gezet.'

Opleiding en inzet van citytrainers

Vordat jongeren als citytrainer aan de slag kunnen, krijgen ze eerst een gratis opleiding. Deelnemers volgen acht weken lang een cursus, lopen vervolgens stage (de organisatie en uitvoering van een sportactiviteit) en sluiten af met een presentatie voor hun familie over alles wat ze hebben geleerd. 'Bijzonder om mee te maken', vertelt Van Moorst over de eerste cursusgroep in Dordrecht. 'Twaalf jongeren uit totaal verschillende lagen van de bevolking kwamen samen en gingen gedurende het gezamenlijke proces een hechte groep vormen. Bij de evaluatie zei één van de jongens: "Met dit meisje zou ik op school nooit contact hebben gezocht. We hebben compleet verschillende interesses, maar we hebben hier wel een verbinding gemaakt." En dat hebben we dan voor elkaar gekregen met iets eigenlijk heel simpels.'

Na afloop van de opleiding legt het Sportbedrijf verder geen druk op de deelnemers. Van Moorst: 'Ze zijn niet verplicht om na de opleiding een bepaald aantal activiteiten te organiseren. We willen jongeren individueel verder helpen en dan hoop je per groep op twee toppers om mee door te gaan. Wat dat betreft denk ik dat we het goed doen. Na zestig cursusdeelnemers hebben we nu acht jongeren die regelmatig activiteiten organiseren, tien die we altijd kunnen bellen om tijdens een activiteit mee te helpen en nog een paar die af en toe iets willen doen.'

Stimulans en persoonlijke motivatie

Dat een andere groep afvalt, is volgens Van Moorst niet erg. 'Jongeren krijgen andere interesses of het komt qua tijd niet meer uit; dat kan gewoon. Desondanks proberen we citytrainers wel extra te stimuleren. Naast de activiteiten die ze zelf organiseren, zetten we ze soms ook in bij grote sportevenementen in de stad. Dat levert mooie leerervaringen op en daar krijgen ze dan ook een vrijwilligersvergoeding voor. Daarnaast hebben we met de Richard Krajcick Foundation afgesproken dat we de beste citytrainers kunnen voordragen voor een scholarship. Dan krijgen ze duizend euro voor een opleiding. Dat is een extra trigger én een beloning voor degenen die het goed oppakken. Afgezien daarvan gaan we in 2015 ook terugkomdagen voor alle oud-cursisten organiseren.'

Belangrijkste is dat jongeren echt zelf gemotiveerd zijn om citytrainer te worden. 'Dat zagen we bij de eerste cursusgroepen', zegt Van Moorst. 'Die kwamen voort uit open inschrijvingen en die leverden echt enthousiaste deelnemers op. Dat werd een stuk minder toen we op een gegeven

moment een koppeling met school wilden maken. We ontwikkelden een mooie module voor leerlingen van de Sport- en Beweegopleiding (mbo). Maar die kregen de cursus in feite opgelegd; ze volgden die omdat ze er studiepunten mee konden verdienen. Ze wisten misschien meer van sport dan hun voorgangers, maar waren veel minder gemotiveerd en maakten ook geen nieuwe vrienden, omdat ze elkaar al kenden.'

Rol buurtsportcoach

Het project citytrainer is wat betreft Van Moorst een geweldige kans om jongeren te binden. 'Er is een groep jongeren die dolgraag iets met sport wil doen. Niet perse om zelf actief te beoefenen, maar om iets te leren, om creatief bezig te zijn, om invloed op activiteiten te hebben of om andere jongeren te leren kennen. Ze vinden het leuk om iets te betekenen voor hun stad, hun buurt of hun sport en voelen zich daardoor ook meer betrokken. Door middel van sport helpen we deze jongeren om hun talenten te ontwikkelen. Op hun beurt helpen zij ons bij het contact met hun leeftijdgenoten en als klankbord voor het toekomstige bereik van onze sportactiviteiten.'

Na de eerste citytrainers deden in 2012 ook de buurtsportcoaches hun intrede in Dordrecht. Er zijn er drie en ze worden ingezet per doelgroep: één voor kinderen van 0-6 jaar, één voor kinderen van 6-12 jaar en één voor jongeren van 13-18 jaar. 'De buurtsportcoach is ontzettend belangrijk voor onze dialoog met jongeren', geeft Van Moorst aan. 'Hij zorgt ervoor dat we de klankbordgroep van citytrainers blijven volgen en spreken en gaat kijken bij alle activiteiten die ze organiseren. Bij alles wat er rondom jongeren gebeurt, speelt hij een rol. Hij geeft zelf amper sportlessen, maar is vooral bezig met het gesprek en de verbindingen, met enthousiasmeren en aanjagen.'

Onderzoek: 'Ik hoef niet te sporten, want ik ben niet dik'

Niet alleen de citytrainers zorgen voor input voor het sportstimuleringsbeleid in de gemeente Dordrecht. Begin 2014 voerde YoungWorks, een bureau voor jongerencommunicatie, onderzoek uit naar de sportdeelname van jongeren in Dordrecht. 'Uit dat onderzoek blijkt dat 55% van de jongeren meer wil sporten, maar dat toch niet doet of niet kan', zegt Van Moorst. 'We hebben dus gekeken naar de motieven van jongeren om te sporten en wat hen daarbij in de weg staat. Die uitkomsten kunnen we gebruiken voor de ontwikkeling van onze eigen programma's, maar ook voor het aanbod van scholen en sportverenigingen.'

Kort samengevat: jongeren sporten omdat ze het nuttig vinden (fitheid, gezondheid, goed figuur), omdat ze willen leren (presteren, beter worden), uit een sociaal motief (vrienden maken en ontmoeten) en/of uit een psychologisch motief (lekker bewegen, uitlaatklep, spanning). Een belangrijke barrière voor jongeren: na twee keer sporten heb je nog niet meteen dat beoogde wasbordje, terwijl andere zaken zoals gamen, sociale media en chillen met vrienden wel meteen voordeel en plezier opleveren. Andere jongeren willen geen verplichtingen of associëren sport uitsluitend met afvallen of zware fysieke inspanning. En dat ga je dus niet doen als je niet dik bent of van lekker lui niksen houdt. Tot slot zijn er jongeren die niet goed zijn in sport. Die sporten niet omdat ze bang zijn om af te gaan of het voor anderen te verpesten.

Mismatch met trainer en verenigingsaanbod

Naast dit soort intrinsieke barrières zijn er ook twee extrinsieke. Jongeren gaan niet sporten of stoppen ermee als er sprake is van een mismatch met de trainer (slechte pedagogische vaardigheden; slechte trainingen) of met het verenigingsaanbod, dat hoofdzakelijk is gericht op competitie en prestatie. 'Dat is belangrijke input', zegt Van Moorst. 'Uit ons onderzoek blijkt dat 39% van de jongeren het liefst recreatief sport, gewoon samen met anderen lekker bewegen. Maar trainers zijn bijna allemaal gericht op leren en presteren. Die worden weggestuurd met de boodschap 'Maak

SPORTBEDRIJF DORDRECHT

Heb oog voor verschillen en laat jongeren meedenken

ze beter, zorg dat je de volgende wedstrijd wint" in plaats van met 'Zorg dat die gasten het onwijs naar hun zin hebben en dat ze elke week met plezier terug komen.'

Over dit soort zaken wil Van Moorst in gesprek met de sportverenigingen in Dordrecht. 'We zijn een tijd lang heel druk geweest met het promoten en uitrollen van onze eigen vier programma's', geeft hij aan. 'Maar uitvoering is eigenlijk niet onze taak, dus langzamerhand werken we weer vooral vanuit beleid en projecten. We blijven een aantal programma's vanuit de gemeente stimuleren, maar zeker wat betreft ledenbehoud gaan we onze focus weer sterk op de sportvereniging leggen. Dankzij het onderzoek en onze ervaringen van de afgelopen jaren kunnen we goed benoemen waar jongeren behoefte aan hebben. Daarover moeten ook verenigingen gaan meedenken. Niet alleen wat betreft het sportgedeelte, maar bijvoorbeeld ook over iets als huiswerkbegeleiding. Huiswerk staat sporten vaak in de weg, ook omdat ouders school terecht heel erg belangrijk vinden. Huiswerkbegeleiding zou een verbinding tussen school en sport kunnen vormen en daar mag ook de volleybalvereniging zijn gedachten eens over laat gaan.'

Oog voor verschillen

Sportverenigingen organiseren zich niet zo, dat hun aanbod aansluit bij de behoeften van alle jongeren. 'Dat is geen verwijt', zegt Van Moorst. 'Verenigingen hebben veel minder tijd om zich in de doelgroep te verdiepen dan wij als gemeente. Je vraagt je af of sportbonden daar geen gelegenheid voor hebben, maar hoe dan ook moeten we het gezamenlijk doen. Belangrijkste is dat je oog hebt voor verschillen. Bij de voetbalvereniging is C1 een ander groepje dan C4, maar voor C1 wordt het toernooi georganiseerd en die zitten strak in de kleding. C4 hangt erbij en als je dan ook nog tegen de trainer zegt 'zorg maar dat ze beter worden', dan gaat dat onherroepelijk fout. Dan ontstaat grote uitval in die leeftijds categorie.'

Van Moorst heeft geen kant-en-klaar antwoord voor hoe het beter kan. 'Dat ontdek je alleen als je als vereniging met die jongeren in gesprek gaat. Als we het even bij de voetbalclub houden, dan zijn de trainingsvelden daar van maandag- tot en met donderdagavond overvol. Op vrijdag gebeurt er niks, want zaterdag moeten er wedstrijden worden gespeeld. Maar dat maakt jongeren helemaal niets uit. Waarom organiseer je op vrijdag dan niet een heel ander type toernooitje met achteraf een sportcaféachtig bijeenkomen? Uiteraard zonder drank, maar creëer een thuis voor die gasten en laat dat dan het abonnement voor C4-jongeren zijn. In plaats van twee keer per week trainen en als je niet komt, dan speel je zaterdag niet mee. Dat is het gewoon niet meer; wat dat betreft valt er nog heel wat te winnen.'

Jong bewust, ouder blijvend gedaan

Wat de gemeente in samenwerking met scholen en verenigingen blijft organiseren, is de Highschool Challenge, vergelijkbaar met Challenge010 in Rotterdam. 'We hebben gemerkt en dat wordt ook door het onderzoek bevestigd, dat je een deel van de jongeren gewoon minder makkelijk aan het sporten krijgt. Die zijn geen lid van een sportvereniging of zijn daar gestopt. Om die weer terug te krijgen, moet je met een wat ander aanbod komen. Veel variatie in sporten, gedurende kortere periodes, met een eerste kennismaking op school en daarna door in het naschoolse. Dat levert soms opmerkelijke zaken op. Zo hebben we voor ons ijshockeyaanbod de meeste aanmeldingen van meiden. Dat hadden we echt niet

verwacht, maar twee meiden vinden het leuk, halen een groep vriendinnen bij elkaar en ze gaan. In die zin moet je ook de beïnvloeding van de groep niet onderschatten.'

De Highschool Challenge heeft vooral succes bij jongeren die eerder met sporten zijn gestopt. 'Los van de projecten met een gezondheidsaspect zijn we wat betreft sportstimulering een beetje gestopt met degenen die echt niet willen', zegt Van Moorst. 'Op deze leeftijd kun je hoog of laag springen, maar als jongeren echt niet willen, dan gebeurt het ook niet. We besteden in Dordrecht niet voor niets ook veel aandacht aan de sportbeleving van kinderen van nul tot zes jaar. Als kinderen al jong aan sport en beweging doen, dan voorkom je voor een deel uitval op latere leeftijd. Het is belangrijk dat ouders hun kinderen daar van jongs af aan al in meenemen en dat ze lid worden van een sportvereniging. Dat gaat om bewustwording; dat kinderen en jongeren weten wat er allemaal mogelijk is en vooral hoe leuk dat kan zijn, of dat nou prestatief of recreatief is.'

Passende trainer en passend aanbod essentieel

Waarmee Van Moorst dan weer op de rol van de trainer, coach, begeleider komt. Vooral die moet meekrijgen dat het voor iedereen leuk moet zijn en dat wat leuk is voor iedereen verschilt. 'Behalve buurtsportcoaches hebben wij sportpromotoren in dienst. Dat zijn combinatiefunctionarissen die op school, na school en bij de vereniging één tak van sport promoten. In sollicitatiegesprekken met kandidaat-sportpromotoren draait het bij ons om maar één ding: hoe ga jij ervoor zorgen dat kinderen en hun ouders enthousiast worden van jouw lessen, jouw aanbod, jouw aanpak? En hoe ga je die aanpak overbrengen op anderen die daar ook iets mee moeten? In je eentje kun je namelijk geen jongeren binden; daar moet je ook de vereniging in mee nemen. Ook daar moet iedereen zich realiseren hoe essentieel het is dat trainers in staat zijn om met verschillende groepen om te gaan.'

De cultuur bij de sportvereniging is er nog veel te veel één van presteren en winnen, vindt Arthur van Moorst. 'Een tennisvereniging zette zijn allerbeste trainer op een tennisactiviteit voor een school met een lage sportparticipatie. Achteraf was die enorm gefrustreerd, omdat hij de jongeren voor zijn gevoel niets kon leren. Dat ze ontzettend hadden gelachen, was voor hem totaal niet relevant. Maar dat is nou juist waar het om gaat. Herken dat plezier en laat jongeren zelf aangeven hoe je dat kunt vergroten. Wat is voor hun een leuk seizoen, hoe zou dat eruit moeten zien, welke activiteiten willen ze ondernemen, op welke dag en op welk tijdstip? Het zal me niet verbazen als dat uiteindelijk leidt tot verzoeken om competities anders in te richten. De vraag is hoe flexibel sportbonden daarin willen zijn. Op dit moment is de eerste reactie meestal nog meteen dat dat niet kan. Terwijl sportverenigingen alleen maar baat hebben bij enthousiaste jongeren. Als die goed terugkijken op hun jaren bij de sportvereniging, dan zijn dat je toekomstige bestuurders, vrijwilligers en sponsors.'

Meer informatie:

[Website Project Citytrainer in Amersfoort, Breda, Den Bosch, Dordrecht, Oss en Tilburg](#)

[Rapport Sportdeelname van jongeren in Dordrecht \(YoungWorks, maart 2014\)](#)

Contactpersoon NISB: laura.butseelaar@nisb.nl, 0318 - 490 900